

ספר

הנוכה בציון

הלכות פסוקות, הנהגות ישרות
מנהגים טהורים ואורחות חיים

עם ביאורים נבחרים ומקורות חצובים
ממעיינות טהורים
מגאוני הפוסקים ראשונים ואחרונים
והמקובלים המובהקים

בעניני

הנוכה

עשרה בטבת

כתבתיו וחיברתיו בחסדי ה' יתברך וחמלתו עלי

הצב"י בן ציון מוצפי יצ"ו

בן להגאון הצדיק והעניו, מושיען של ישראל

המקובל הרב סלמן מוצפי זצ"ל וזיע"א

חסידא קדישא לישראל

י"ל ע"י מכון "בני ציון"

כסלו ה'תשע"ח

הנזופה בציון

כל הזכויות שמורות למחבר

הכתובת
ישיבת "בני ציון"
ת"ד 50227 ירושלים

עיצוב והטבעות
גולדגרף

תוכן הפרקים

11..... דבר המכון

15..... מעשה רב

חנוכה בציון ◇ באגדה

א..... דרוש א ◇ "זכור ימות עולם"

מה..... דרוש ב ◇ "נר ה' נשמת אדם"

סב..... דרוש ג ◇ "פך השמן הטהור"

פו..... דרוש ד ◇ "אל מול פני המנורה"

חנוכה בציון ◇ בהלכה

שער א - ימי החנוכה

צז..... פרק א ◇ ימי החנוכה ומעלתם

קו..... פרק ב ◇ שמונת ימי החנוכה

קכא..... פרק ג ◇ טעם קריאת הימים הללו "חנוכה"

קלג..... פרק ד ◇ מנהגי ימי החנוכה

קמט..... פרק ה ◇ חובת השמחה ומניעת צער ותענית

שער ב - הדלקת נרות חנוכה

קסט..... פרק ו ◇ הכנת השמן והפתילות

קצב..... פרק ז ◇ זמן הדלקת הנרות

פרק ח	◇ סדר הדלקת הנרות	רט
פרק ט	◇ מקום ההדלקה	רכו
פרק י	◇ נר ה"שמש"	רלז
פרק יא	◇ ברכות ההדלקה	רמה
פרק יב	◇ מזמורים ופיוטים לאחר ההדלקה	רנח
פרק יג	◇ הנאה מנרות חנוכה	רסד
פרק יד	◇ דינים ומנהגים לאחר ההדלקה	רעג
פרק טו	◇ החייבים בהדלקת נרות חנוכה	רפד
פרק טז	◇ הדלקת נרות בבית הכנסת	רצז

שער ג - תפילות ימי החנוכה

פרק יז	◇ אמירת "על הניסים" בתפילה	שכא
פרק יח	◇ סדר תפילות ימי החנוכה	שלג
פרק יט	◇ הלל בימי החנוכה	שמה
פרק כ	◇ קריאת התורה בימי החנוכה	שעה

שער ד - עשרה בטבת

פרק כא	◇ תענית עשרה בטבת	שצז
סדר הדלקת הנרות		תיז
ביאור הפיוט "מעוז צור"		תכד
ביאור הפיוט "יה הצל"		תל
קיצור ההלכות		תלג
מפתחות		תנו

תוכן הענינים

חנוכה בציון ◇ באגדה

א דרוש א ◇ "זכור ימות עולם" מלכות יוון וגזירותיה, ומרד החשמונאים..... א

ב פרק א: חושך גלות יוון..... ב

ארבע גלויות ובו חלוקת הגלויות לארבע ממלכות והו קיום ישראל בתוך הגלויות וזו משל הגלויות לחיות השדה וזו מלכות יוון משולה לנמר עז פנים וזו עזות היוונים מול בושת ישראל וזו עזות דקדושה וזו מידת עזות פנים בכלב וזו ביאור "פני הדור כפני הכלב" וזו הצלה מגלות יוון בזכות יעקב אבינו וזו

טו פרק ב: מלכות היוונים וגזירותיהם..... טו

חובת סיפור ניסי חנוכה וזו חנוכה המשכן וחנוכה בית חשמונאי וזו השתלשלות מלכות היוונים וזו ממלכת אפיפנוס המכונה אנטיוכוס וזו מעשי היוונים והמתיוונים בירושלים וזו הריגת ניקנור שר צבא היוונים וזו ראשית גזירות היוונים וזו הגזירה על המילה וזו הגזירה על השבת וזו גזירה על חשבון החודשים וזו מטרת היוונים בשלש הגזירות וזו רמזים לגזירות חודש, שבת ומילה וזו גזירת כתיבת דברי כפירה וזו כיבוי המנורה וטומאת השמנים וזו כמות השמן שהיתה בפך הטהור וזו קיום ישראל היה תלוי בטהרת השמן וזו

ל פרק ג: מלחמת החשמונאים..... ל

הכנת הצלת ישראל על ידי החשמונאים וזו תקופת החשמונאים והמרד הגדול וזו מעשה חנה בת יוחנן כהן גדול וזו ראשית המלחמה וזו ניצחון החשמונאים באנטוכיה וזו מלחמת היוונים בה' ובטהרת עמו וזו החשמונאים היו נקראים מכביים וזו ביאור השם "חשמונאים" וזו סיוע מן השמים למכבים וזו טעם ניצחון החשמונאים המעטים את היוונים הרבים וזו יום ראשון של חנוכה לזכר נס ניצחון החשמונאים וזו

לט פרק ד: סוף ממלכת החשמונאים..... לט

הנהגת המרד ומלכות ישראל וזו נטילת המלכות מידי שבט יהודה וזו הסתרת מעשי החשמונאים במקורות חז"ל וזו סופם של משפחת החשמונאים וזו

פרק ה: ביאורי השבחים בתפילת "על הניסים"..... מב

תיאורי השבח כנגד ששה סדרי משנה | מב | רצון היוונים "לשכחם תורתך" | מה | רמז האבות הקדושים בתפילת "על הניסים" | מה | תיאורי הניסים כנגד חמישה חומשי תורה | מו | ביטול סימני ישראל בגזירות היוונים | מז |

דרוש ב ◇ "נר ה' נשמת אדם" הארת נשמות ישראל בחנוכה..... מה

פרק א: נשמת ישראל נמשלה לנר..... מה

רמז השמן לנשמות ישראל | מה | נשמת ישראל משולה לנר דולק | מט | טהרת הנשמה באור הנרות | נו | כוחה של הדלקת הנר לדברים שבקדושה | נא | הדלקת נר לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס | נג | גאולת ישראל בזכות הדלקת הנרות | נד |

פרק ב: הארת נשמת ישראל בנרות החנוכה..... נה

גילוי אור ששת הימים בנרות חנוכה | נה | סוד הדלקת ל"ו נרות | נו | מנורה של מטה ומנורה של מעלה | נו | השפעת אור הנרות בעולמות העליונים | נו | מחלוקת בית שמאי ובית הלל בסדר ההדלקה | נו | מקום ה"שמש" וטעמי הדלקתו | נח | זהירות ממשחקי היוונים בחנוכה | נט | התגלות י"ג מידות של רחמים בברכת הנרות | ס | התגלות השכינה הקדושה בנר חנוכה | ס |

דרוש ג ◇ "פך השמן הטהור" מסירות הנפש על חינוך הבנים..... סב

חנוכה מלשון חינוך והתחלה | סב | דרכו של יעקב אבינו בהעמדת בית ישראל | סד | שכר המלמד ומחנך בניו ובנותיו | סה | חזקיהו מלך יהודה ובניו | סה | טרחת ההורים בחינוך הבנים | סו | עיקר החינוך - דוגמה אישית | סז | מעלת תפילת ההורים על ידיהם | ע | חינוך הילדים - ללא פשרות | ע | חינוך הבנים להזכרת דברים שבקדושה וכבוד בית הכנסת | עב | חינוך הילדים בימי החנוכה | עג | השפעת חינוך הבנים על האב | עד | עד היכן מגיעה מסירות נפש האב לחינוך בנו | עה | חפצי העולם מול ייקר התורה | עו | מסירות נפש על החינוך עושה פירות | עז | דרכי החינוך הישרים | עט | זכיית האב בזכות מעשי בניו | פ | תחיית המתים של האב בזכות בנו | פא | תפילה על הבנים לאחר הדלקת נרות החנוכה | פב | שיתוף הבנים בהדלקת הנרות | פב | שיתוף הילדים בהדלקה | פג | הימנעות מחוקות הגויים בלילות החנוכה | פג | מסירות חכמי ישראל לצאן מרעיתם | פד |

דרוש ד ◇ "אל מול פני המנורה" טהרת מנורת המקדש..... פו

נרות חנוכה בזכות המנורה הטהורה | פו | רמזי צורת המנורה בחומשי התורה | פו | קני המנורה כנגד שבעת כוכבי הלכת | פז | חלקי המנורה כנגד התורה וישראל | פז | קני המנורה כנגד ימות השבוע | פח | גילוי המנורה וכלי המקדש לעתיד לבוא | פט | שבע חנוכות במשך שבעה ימים | צ | מניעת שלטון האומות על השמן הטהור | צא |

חנוכה בציון ◊ בהלכה

שער א - ימי החנוכה

פרק א ◊ ימי החנוכה ומעלתם צו
 א. תקנת ימי החנוכה | צו | ב. לימוד הלכות חנוכה | צח | ג. קדושת ימי החנוכה | צט |

פרק ב ◊ שמונת ימי החנוכה קו
 א. מתי ניצחו במלחמה ומצאו את השמן | קו | ב. טעם תקנת הדלקת הנרות | קיב |
 ג. שמונת ימי הנס | קיד | ד. הדלקת נרות שמונה ימים | קטו | ה. יום השמיני של חנוכה | קיח |

פרק ג ◊ טעם קריאת הימים הללו "חנוכה" קכא
 א. מדוע נקרא שמו "חנוכה" | קכא | ב. רמזי החנוכה ותפילת "על הניסים" | קכט |

פרק ד ◊ מנהגי ימי החנוכה קלג
 א. סעודות הרשות | קלג | ב. בטעם שלא תיקנו סעודה כמו בימי הפורים | קלו | ג. מנהג אכילת מאכלי חלב | קלח | ד. הכנת מיני מתיקה | קמג | ה. מעלת הצדקה בימי החנוכה | קמה | ו. מנהג נתינת "מעות חנוכה" | קמו |

פרק ה ◊ חובת השמחה ומניעת צער ותענית קמט
 א. חובת השמחה בימי החנוכה | קמט | ב. תענית בערב ראש-חודש טבת | קנא |
 ג. דברים המעוררים בכיה | קנד | ד. הספד תלמיד חכם | קנד | ה. ביקור בבתי-עלמין וקברי צדיקים | קנו |

שער ב - הדלקת נרות חנוכה

פרק ו ◊ הכנת השמן והפתילות קסט
 א. שמנים הכשרים לנרות חנוכה | קסט | ב. שמן הנקרא "שמן למאור" | קעב | ג. סוגי הנרות וחובת פתילה | קעד | ד. נרות הנצרכים על פי הקבלה | קעו | ה. שמן האסור או אינו ראוי לאכילה | קעה | ו. שמן של שביעית | קפא | ז. שמן של טבל | קפא | ח. נרות חשמליים | קפא | ט. נתינת מים בכוסיות הנרות | קפד | י. הכנת הנרות מבעוד מועד | קפו | יא. נרות ניכרים ומזומנים להדלקה | קפז | יב. החלפת הפתילות | קפה | יג. כלי הראוי לנר חנוכה | קצו | יד. כוסות השמן | קצו |

פרק ז ◊ זמן הדלקת הנרות קצב
 א. זמן ההדלקה | קצב | ב. זמן ההדלקה בשעת הדחק | קצד | ג. זמן תפילת ערבית

בחנוכה וקצו ד. המתנה לבני הבית קודם ההדלקה וקצח ה. אכילה ועסק קודם הדלקת הנרות ור ו. זמן הדלקת הנרות בערב שבת ורא ז. הוספת שמן בהדלקה של ערב שבת ורג ו. ח. זמן ההדלקה במוצאי שבת חנוכה ורד ו. ט. הדלקת הנרות במוצאי שבת בבית הכנסת ורה

פרק ח ◇ סדר הדלקת הנרות רט
א. מעלת הדלקת הנרות ורט ב. דקדוק ההלכה בהדלקת הנרות ורטז ג. תפילה על הבנים לאחר הדלקת נרות החנוכה ורכה

פרק ט ◇ מקום ההדלקה רכו
א. מקום הדלקת הנרות ורכו ב. מקום הנחת החנוכיה ורכט ג. גובה הנחת החנוכיה ורלה

פרק י ◇ נר ה"שמש" רלז
א. מנהג הדלקת נר ה"שמש" ורלו ב. הדלקת נר ה"שמש" כשיש אור חשמל דולק ורלט ג. היכר נר ה"שמש" משאר הנרות ורמא ד. הדלקת השמש קודם הברכה ורמג

פרק יא ◇ ברכות ההדלקה רמה
א. עמידה בשעת הברכות ורמה ב. ברכות ההדלקה סמוך להדלקה ורמוז ג. נוסח ברכת "להדליק" ורנא ד. סדר ההדלקה לאחר הברכות ורנג ה. כוונת הברכות על פי חכמי הקבלה ורנה

פרק יב ◇ מזמורים ופיוטים לאחר ההדלקה רנח
א. מנהג אמירת "הנרות הללו" ורנח ב. אמירת "מזמור שיר חנוכת הבית" ורנט ג. אמירת הפיוט "מעוז צור ישועתי" ורסו ד. אמירת הפיוט "יה הצל יונה מחכה" ורסג

פרק יג ◇ הנאה מנרות חנוכה רסד
א. תשמישי האדם לאור הנרות ורסד ב. העברת אש מנר לנר ורסה

פרק יד ◇ דינים ומנהגים לאחר ההדלקה רעג
א. הדלקה עושה מצוה ורעג ב. התבוננות בנרות ורעט ג. מנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בזמן שהנרות דולקים ורפא

פרק טו ◇ החייבים בהדלקת נרות חנוכה רפד
א. חיוב בני הבית ורפד ב. חיוב הנשים בהדלקת הנרות ורפח ג. בני ישיבות ורצו

ד. חיילים המשרתים בצבא ורצבו ה. אורח בבית אחר או במלון ורצגו ו. מי שאינו מדליק ורואה את הנרות ורצהו

פרק טז ◇ הדלקת נרות בבית הכנסת רצז
 א. מקור המנהג וטעמיו ורצזו ב. מקום ההדלקה בבית הכנסת ושבג. זמן ההדלקה וחובת הברכה ודשו ד. הדלקת נרות בפלג המנחה ושוו ה. הדלקת נרות בבית הכנסת קודם תפילת שחרית ושח | ו. ברכות שליח הציבור בהדלקת הנרות בבית הכנסת ושיו ז. הדלקת הנרות בערב שבת ובמוצאי שבת ושיאו ח. ברכות שליח הציבור בערב שבת ושידו ט. בית הכנסת שיש בו כמה חדרי תפילה ושמזו י. הדלקת נרות בכינוסים ובשמחות ושיו

שער ג - תפילות ימי החנוכה

פרק יז ◇ אמירת "על הניסים" בתפילה שכא
 א. תקנת אמירת "על הניסים" ושכאו ב. שכח לומר "על הניסים" בתפילה ושכבו ג. נוסח תפילת "על הניסים" וביאורה ושכהו

פרק יח ◇ סדר תפילות ימי החנוכה שלג
 א. תחנון, "אל ארך אפים" ו"למנצח" בימי החנוכה ושלגו ב. שיר של יום בחנוכה ושלד | ג. טעם אמירת "מזמור שיר חנוכה הבית" בחנוכה ושלזו ד. פסוק "מזמור שיר" בתפילת שחרית ושלטו ה. סדר התפילה בראש חודש טבת ושמנוב ו. וידי בקריאת שמע שעל המיטה ושמנו ז. אמירת "במה מדליקין" בערב שבת חנוכה ושמהו

פרק יט ◇ הלל בימי החנוכה שמח
 א. תקנת הלל השלם וטעמיהו ושמהו ב. ברכת "לגמור את ההלל" ושנדו ג. שכחת ברכת ההלל ושנוו ד. קריאת ההלל בדילוג ושנוו ה. הפסק בדיבור בעת אמירת ההלל ושנחו ו. הפסק בדיבור בין הברכה להלל ושסו ז. אמירת ההלל מעומד ושסאו ח. סמיכה על שלחן באמירת ההלל ושסגו ט. קריאת ההלל ביום ולא בלילה ושסו | י. ברכת ההלל במשך כל היום ושסזו יא. אבל באמירת ההלל ושעבו

פרק כ ◇ קריאת התורה בימי החנוכה שעה
 א. שייכות חנוכה המזבח לימי החנוכה ושעהו ב. סדר הקריאה ביום הראשון ושעוו ג. סדר הקריאה בשאר ימי החנוכה ושפבו ד. קריאת התורה בשבת חנוכה ושפוו ה. סדר הקריאה בראש חודש טבת ושפזו ו. סדר הקריאה בראש חודש טבת שחל בשבת ושצאו

שער ד – עשרה בטבת

פרק כא ◇ תענית עשרה בטבת שצז
 א. תקנת צום עשרה בטבת וטעמה | שצז | ב. חובת התענית וחומרתה | ג. רמז
 הצומות על פי קבלה | תדו | ד. אכילה קודם עלות השחר | תהו | ה. טעימת תבשיל
 ולעיסת שורש מתוק | תזו | ו. נישואין ביום עשירי בטבת | תחו | ז. שמחה ונישואין בליל
 התענית | תטו | ח. מטרת הצום והתענית | תי

סדר הדלקת הנרות תיז

ביאור הפיוט "מנעו צור" תכד

ביאור הפיוט "יה הצל" תל

קיצור ההלכות תלג

מפתחות תנו

להצלחת ר' נתן זהביאן ובני ביתו ה' עליהם יחיו.

◇◇◇

לזכות גב' חנה בת סעידה מרים למשפחת קעטבוי, תחי

◇◇◇

לע"נ נר"ן של יוסף בן בתיה ז"ל

נלב"ע כ"ב תמוז תשע"ז

◇◇◇

לע"נ הגב' הנכבדה מרת רוזה בת שרה למשפחת אייל ע"ה

נלב"ע כ"ז חשון תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

דבר המכון

בתוך חשכת גלות עם ישראל זה אלפי שנים, מבליח אורם הטהור של גרות החנוכה, ונוגה להם. עם כל צנעתם וקוטנם, מעט מאורם דוחה הרבה מן החושך. ישראל עם קדושים, יודעים ומכירים בסגולתם של ימי החנוכה ואורם, מחבבים הם עד למאוד את תורתו של חג החנוכה, הלכותיו מנהגיו, רמזיו וענייניו, מהדרים הם במצוותיו, מבקשים הם לדעת ולהבין סודיו וצפונותיו.

וכבר אמרו דורשי רשומות, כי חנוכה אחד לכל העולם, וחנוכה אחד לירושלים עיר הקודש, כאשר מכל בית בעיר הקודש בוקע אור החנוכה, עד שנדמה כי העיר כולה מוארת בקדושה ובטהרה. בין רחובותיה של ירושלים בדור הקודם, מהלכים היו גדולי עולם, חכמים סופרים ויודעי ח"ן, והם שעיתרו את ירושלים בהוד הנשגב שבה. מנהגיהם ודרכיהם אבן שואבת לכל מבקש דעת ויראה טהורה. בפרט בענייני החנוכה, רבים אומרים מי יראנו טוב, לדעת קצות דרכיהם ומנהגיהם, על מה הושתתו, ומאיין מקורם. וברבות הימים והדעות, ניכר הצורך להביא בפני חכמי לבב את "חנוכה דירושלים", ולא ירושלים בעלמא, אלא ירושלים של גדוליה וחכמיה, ירושלים של מעלה.

על כן, מה נכבד היום בהגלות נגלות אורו של ספר יקר זה, מתורתו של מורנו ורבנו שליט"א, העוסק בענייני החנוכה, ומקיף את עיקר ההלכות והמנהגים השייכים לימים קדושים אלו. כדרכו בקודש, סובב הולך מו"ר שליט"א בכל ענין ממקורותיו ההלכתיים, אל יסודותיו המוטבעים בחכמת הח"ן, ברמז ובדרש, תורה בלולה, מנחת עשיר, המאירים בפני הלומד את ענייני החנוכה באור יקרות, עם עדות על מעשה רב, רב אבא, הגאון הצדיק והעניו, חסידא קדישא לישראל, רבנו **סלמן מוצפי** זצוק"ל, זיע"א. ואיתו עמו חכמי ירושלים של מעלה מן הדור הקודם, אשר ממקור טהור יהלכון.

בספר זה כקודמיו, נתן מו"ר שליט"א דרך למבקשי דעת, את ההכנה הראויה לפני קיום כל מצוה ומצוה, וההשתדלות לעשותה בשמחה ובטוב לבב, להאיר באמצעותה את נשמותינו, ובפרט "נר איש וביתו", באופן שיגדל וירומם את כל בני הבית לחיי קדושה וטהרה, להאיר את ביתו באור יקרות של יראת שמים ואהבת הבורא יתברך, בהקפדה יתירה על חינוך הבנים והבנות מפני הרוחות הרעות המנשבות בעולמנו. וכבר אמרו חכמי הרמז, כי שם החודש "כסליו", רומז ל"כיס-לב", שראוי לו לאדם לשמור את ליבו בטהרתו, שיהיה מסור אך ורק לה' יתברך ולתורתו, ללא עירוב חלילה בדברים אחרים, תוך התרחקות והבדלות מכל אשר בשם "תרבות יוון" יכונה, כי בכך תלויים אושרו והצלחתו של כל יהודי, ובכוחם של ימי החנוכה להיות לאדם לאור גדול בדרכו העולה בית אל.

מעלה מיוחדת יש בחיבור זה, אשר מורנו ורבנו שליט"א כתבו בזמן חולשה וקושי גופני, ובתחילת חודש כסלו תשע"ז, כאשר הוחלט על ידי הרופאים לערוך ניתוח לב מורכב, בעודו על מיטתו בבית הרפואה, סיים את כתיבתו והגיש את תכריך כתביו אלו אל חו"ר מכון "בני ציון", על מנת לעורכם ולהוציאם לאור עולם. בריך רחמנא אשר נתן בלב הרופאים דעה ובינה, ועמד על ימינם בעצה ותושיה כדת מה לעשות, ותודות לתפילת הרבים הצליחו במשימתם. יהי רצון שיזכה מו"ר שליט"א להנהיגנו עוד רבות בשנים, בבריות גופא ונהורא מעלייא, אמן. תודה מיוחדת לפרופסור אהוד רענני ולפרופסור דן גילון והנלווים אליהם, אשר טיפלו במו"ר שליט"א במסירות נפלאה ובאהבה רבה.

יעמדו על הברכה כל העוסקים במלאכת העריכה וההגהה, וסידור הכתבים לדפוס, ישלם ה' פעולם ותהי משכורתם שלמה מעם ה'.

ברכה ותפילה מיוחדת בעד כל המסייעים להוצאת חיבור זה לאור עולם, ברו"ח ובגש'ם, וכן בעד כל המפיצים הנאמנים, ובראשם ידידנו הנעלים ר' אלירן יצחקי הי"ו, ר' ינון ארביב הי"ו, ור' מנחם תורג'מן הי"ו, אשר מפיצים את דבר התורה הקדושה בכל רחבי הארץ, במסירות אין קץ, למען הרבות תורה, הגדלתה והאדרתה. ישאו ברכה מאת השם וצדקה מאלהי ישעו, ויראו נחת וברכה מכל

יוצאי חלציהם ברוחניות ובגשמיות. ובכלל הברכה, יתברכו כל המסייעים בעד האתר הקדוש "דורש ציון", המביא דבר השם יתברך הן בכתב הן בעל־פה, יום וילילה לילה לכל בית יהודי בעולם בכל זמן ובכל שעה, ובארגון השיעורים הרבים ברחבי הארץ, יבורכו כל המחזיקים והמפעילים והנושאים בעול התורה, באורך ימים ושנות חיים טובים ומבורכים.

בסיום, נישא ברכה נאמנה למורנו ורבנו שליט"א, בתפילה לאל גדול ונורא, שיזכה עוד רבות בשנים להמשיך לפענח סתומים, לחשוף נעלמים, הגנוזים והחתומים, לעמוד על משמרתו בנטירת הכרמים, נחת ירוה מכל יוצאי חלציו לאורך ימים, יהיו כולם אליו דומים, יעבדוהו עמים, וישתחוו לו לאומים, וידשן ברוב טובה לעולמים, עד עמוד כהן לאורים ותומים, ובשוב ה' ציון היינו כחולמים.

ירושלים ת"ו, כ"ה בתשרי תשע"ח,

מכון "בני ציון"

מעשה רב

עובדות והנהגות, חידושים וביאורים

מאת רבותי זצוק"ל ואדוני אבי עטרת ראשי זצוק"ל וזיע"א

ימי החנוכה

לימוד הלכות חנוכה

א. חסידים ואנשי מעשה נוהגים ללמוד הלכות חנוכה מתוך ספרי הפוסקים שבוע ימים קודם חנוכה. וכך היה מנהגו של מור אבי ז"ל בכל שנה ושנה, שבוע ימים קודם ימי החנוכה היה מעיין בהלכות חנוכה, בהרמב"ם, שלחן ערוך ולבוש, וכן בספר חמדת ימים, והיה מתענג על דבריהם ואומר לנו חידושים נפלאים מדבריהם, מתובלים בענייני קבלה, ובדברי רבנו האר"י ז"ל בשער הכוונות, ועוד. [עמוד צט].

הכנת מיני מתיקה

ב. מנהג קדום בקהילות ישראל בארצות המזרח ובפרט בקהילות שבבבל, להכין מיני מתיקה ששמן "חלאווה", והוא שלוקחים קמח ומניחים בסיר או במחבת, ומערבים בו סוכר ומיני תבלין

ומים, ומערבים אותם בכף הלוך ושוב עד שנעשה כמין עיסה, ואופים פת מיוחדת בתנור ומורחים המתיקה עליה, ושולחים אותם בידי הילדים לכל המכרים והקרובים, וכן למתפללי בית-הכנסת. ובפרט היו עושים כן האבלים על אב ואם תוך י"ב חודש. וראיתי שכן הוא מנהג אנשי עיר הקודש ירושלים, וכך נהגו בקהילות קודש בערים נוספות בארץ ישראל. ושמעתי ממור אבי ז"ל טעם המנהג, מכיון שהם חוששים שלאיזה אדם היתה קפידא על הנפטר, ושולחים לו זאת לאות הכנעה ופיוס ומחילה. [עמוד קמג].

ג. גם נהגו בבתי ישראל רבים, לעשות מעדן זה לבני הבית בלילות חנוכה, ואפילו לא היתה להם אזכרה באותה שנה. ויש קהילות שהיו מטגנים מיני בצק בשמן וקוראים אותו "ספינג"

חנוכה בציון

באגדה

דרוש א

"זכור ימות עולם"

מלכות יוון וגזירותיה, ומרד החשמונאים

נאמר בתורה [דברים לב, ז]: "זכור ימות עולם בינו שנות דוד ודור, שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך". ופירשו חכמינו, שעל האדם ללמוד ולהבין את המאורעות שפקדו את אבותינו הקדושים, ולהבחין כמה גדלו רחמיו וחסדיו של הקב"ה על עמו בכל דור ודור. ואין שיעור לתועלת הגדולה שיש מלימוד זה, שעל ידי זה יודע האדם מפני מה פוקדות חס ושלום גזירות את ישראל, וכיצד היא תרופתן וישועתן. וידוע ידע לנפשו, שבשעה שישראל עושין תשובה, אין מעצור להשם יתברך להושיע, ברב או במעט.

בראשית דברינו, נבאר בסייעתא דשמיא ענין הגלויות שגלו ישראל, שאינן חס ושלום ענין מקרי, כשאר מאורעות אשר יקרו לאומה מן האומות, אלא הכל על פי חשבון מדוייק ומדוקדק, חשבונו של מקום. ובתוכם נבאר העניין המיוחד של גלות יוון הרשעה. אחר כך, נלמד השתלשלות מלכות יוון על ישראל, והגזירות הקשות שגזרו על עם הקודש, וכיצד חיללו בעוונותינו הרבים את ירושלים עיר־הקודש ואת בית־המקדש. ובתוך הדברים נבאר את חלקם המר של אחדים מבני ישראל שהלכו גם הם בדרכי היוונים.

אחר הדברים האלה, נבאר בסייעתא דשמיא את התגברותם של הכהנים הקדושים והטהורים בני חשמונאי, וכיצד קמו ברוב מסירות נפשם לעמוד לישועת

עם סיום עריכת הספר לדפוס, צירפנו כמה דרשות, אשר דרשן מורנו הרב המחבר שליט"א במקלות, לפני שנים רבות, ואמרנו עם הספר לזכות את עם־הקודש מדברים יקרים ונחמדים אלו, ובהורמנותיה דמורנו ורבנו שליט"א הבאנום כאן להגדיל תורה ולהאדירה.